

Prof. Bedri Karayağmurlar ile Resim Sanatı Üzerine...

Söyleşi: Yrd. Doç. Dr. Özden YARIMCA

PROF. BEDRİ KARAYAĞMURLAR KİMDİR?

1951 Yılında Niğde’de doğdu. İlk ve Orta okulu İnegöl’de, Öğretmen Okulunu Çanakkale’de okudu.

1974 Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nden’ de mezun oldu.

1987 D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Resim Bölümünde lisans tamamladı.

1990 D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde resim Eğitimi Anabilim Dalı’nda “ Yaratıcılık ve Eğitim” konulu tezi ile yüksek lisans yaptı.

1993 D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat dalı’nda “ Sanatsal Yaratıcılıkta Soyutlama ve Günümüz Sanatındaki Yeri” konulu tezi ve sanatsal çalışmaları ile Sanatta Yeterlik (Doktora) programını bitirdi.

Değişik eğitim kurumlarında resim öğretmeni olarak çalıştıktan sonra; 1995 D.E.Ü. Resim –İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda göreve başladı.

2002 Doçent, 2008 Profesör oldu.

Bugüne dek 31 kişisel sergi açtı, yurt içi ve dışında çok sayıda sergiye katıldı. Beş ödül aldı. Resimleri Resmi ve özel kurumlarla, İzmir Resim Heykel Müzesi, Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi ile resmi ve özel koleksiyonlarda bulunmaktadır. Sanatçı Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği ile Birleşmiş Ressamlar Heykeltraşlar Derneği üyesidir.

Resim çalışmalarıyla birlikte yürüttüğü edebiyat çalışmalarını öykü ve şiir alanlarında sürdürdü. 1975 Sabahattin Ali Öykü Yarışmasında "Paramparça" adlı öyküsüyle, 1979 Başkent Belediyesi Öykü Yarışmasında " Atlar ve Çocuklar" adlı öyküsü ile başarılı oldu. Bunları bir çok edebiyat dergisinde yayınladı. Öykü ve Şiirlerini Ankara Yenigün gazetesi ve Somut, Soyut, Yeni Toplum, Sosyal Klasikler, Türkiye Yazıları, Dönemeç, Mavi Derinlik, Ortaklaşa, Kurşun Kalem, Kasaba, Ünlem dergilerinde yayınladı. Sanat kuramları ve eleştiri alanındaki yazılarını da sanat dergilerinde yayınlamayı sürdürmektedir. Yayınlanmış altı kitabı vardır.

İzmir D.E.Ü. Buca Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü’ndeki görevini sürdürmektedir.

Prof. Bedri Karayağmurlar ile Resim Sanatı Üzerine...

İDİL: Genelden özele doğru sormak gerekirse bir kişiyi sanatçı olarak nasıl tanımlarsınız? Bir resmi nasıl çağdaş yapıt olarak değerlendirirsiniz?

Bedri Karayağmurlar: Sanatçı, anlatma, söyleme, biçim verme gereksinimini engellenemez biçimde duyumsayan birisidir. Ancak bu bastırılamaz yaratıcı içtepiye sahip kişinin, sanat için başka donanımları da olmalı. Yetenekli, zeki ve hangi alanda çalışıyorsa o alanının biçimlendirme yöntem ve tekniklerini kullanmada becerili olması gerektiğini düşünüyorum. Sanatçı için en önemli ayırıcı özelliklerden biri de, bana göre, belirli bir üretme düzeni olan kişidir.

Bu yapı içinde olan birisinin sanatçı olarak algılanması tanımlanması mümkündür. Bir başka biçimde söylersem, hangi tanımı yaparsak yapalım, bir yanı eksik kalabilir.

İDİL: Günümüzde, çağdaş sanatta diğer sanat alanları ile

kıyasladığımızda, ‘resmi’ algılamakta zorluk çekiliyor gibi geliyor

bana. Siz bu bağlamda ne düşünüyorsunuz? Avant-garde öldü

görüşünün yaygın olduğu bu yüzyılda sanatın ciddi biçimde tanımının

da değiştiğini görüyoruz. Bu konuda ne söylemek istersiniz?

Bedri Karayağmurlar: Sanattan söz ediyorsak, sanat dün de bugün de özel bir düşünme ve özel bir nesnelleştirme etkinliğidir. Bu nedenle de sanat yapıtlarının ve sanatçının anlaşılması, dün de bugün de zordur. (Büyük harflerle sanattan söz ediyorum, mış gibi yapmak ya da sanat olarak algılatılanlardan söz etmiyorum.) Sanat yapıtlarını anlamada, bellekte kayıtlı, anlaşmalı düzlemde kullanılan imgelerle değerlendiren herkes, düş kırıklığı ile bozguna uğrar ya da tanıdık bir imge bulduğunda, anladığını sanarak anlamsız bir mutluluk duyabilir. Olasılık, anlama ilişkin bir şeylere dokunmuş olabilir izleyici. Oysa anlam, yaratılmış tanınır ya da tanınmaz imgeler arasındaki ilişkiler bütününe çözülmesiyle anlaşılabilir. Sanat beğenisi olmayan bir izleyicinin yapıtı anlama derdine düşmesi, kendisine ve sanata yapılmış haksızlıktır. Öyle baktığımızda bugünün sanatında durum geçmişten daha karmaşık değil. Sadece olan şu, önceki dönemlerin yapıtları ortak akılda çözülerek, ortak beğeniye kazandırıldı.

Tekil olarak avangard ölmüş olabilir mi, bilmem. Olasılık olarak her an bir mucize bekleyebiliriz. Ölen avagardizm olmalı. Bugün, sanat olarak tanımlanan ve bilinen ifade biçimlerini kullananların kendilerine yeni, bugüne ait, vb anlamlar yükledikleri şeyler, bu anlamda avangard olma özelliği de taşıyorlarsa zevksiz Pazar nesneleri olarak değerlendirilebilir. Çünkü, “Her gün bir yerden göçmek ne iyi. Her gün bir yere konmak ne güzel. Bulanmadan donmadan akmak ne hoş. Dünye beraber gitti cancağızım. Ne kadar söz varsa düne ait, Şimdi yeni şeyler söylemek lazım”

diyen Mevlana'nın döneminde de her şey söylenmiş gibi gözükmetedir. Oysa sekiz yüz yıldır yeni sözler yeni biçimlerde söylenmeye devam ediyor. Günümüzde bu, giderek daha zor olsa da sorunu yeni biçimler sunmak olarak anlayıp artık yeninin gelmeyeceği endişesine kapılmamak gerek. Sanatçının en önemli ayırıcı, tanıma eklenebilecek yanı, biçem (üslup) yaratmasıdır. Böyle düşününce, ilginç olsun diye saçma sapan zevksiz, düşünceden yoksun işleri yeni saymanın tuzağına düşmemek gerek.

Benim tanımım bugünü de kapsıyor. Sanatın ilgileri, sanatçının kendini var ediş biçimi değişti. Yeni bir estetikten söz edebiliriz. Bu da doğal ve olağan bir gelişme.

İDİL: Son yüz yıla baktığınızda Türk resminin: Doğu-Batı arasındaki yeri için ne söylemek istersiniz?

Bedri Karayağmurlar: İçtenlikle söyleyebilirim; siz galerilerde, müzayede kataloglarında, orada burada gördüğünüz, bugünü ve Türk Resmini temsil etmeyen bir çok işi bir yana bırakın. Satma ve benzer başka kaygıları öne alan, özel ellerle desteklenen, seçkinci numaralarla asıl nitelikleri gizlenen işleri boş verin. Akıl ve beğeni terazinizi sağlam ayarlayıp yeniden bakın. İstanbul başta olmak üzere sanat pazarındaki pazarlamacıları dışlayın. Çok daha değişik işler göreceksiniz. Böyle bakınca da bugün Türk Resmi dünyanın neresine giderse gitsin yüz akıyla temsil eder bizi. Ama bütün değerlerin paraya dönüştürüldüğü yapıda, ne bilimde, ne sporda ne de sanatta, bizi temsil edecek temsilciler bulamayız. Devletin diğer alanlarda politikaları olduğu gibi, uluslararası arenada bizim varlığımızı sağlayacak sanat politikaları da olmalı. Sen ben bizim oğlan, eş dost, tanıdık, ahabap gibi seçimlerle gidilen her temsil etkinliği başarısızlıkla sonuçlanır.

Doğu-Batı açısından baktığımızda, acaba bir Doğu-Batı var mı hala diye merak ediyorum. Çinlinin gözleri hala çekik, İngiliz hala sarışın olabilir ama herkes aynı pantolonları giyip aynı kahveyi içiyor. Benzer yaşama koşullarında yaşıyor. Açın değişik ülkelerin televizyonlarını, göreceksiniz her şey artık aynı. Küresel dünya giderek farklılıkları törpülüyor. En büyük sanat pazarları, bilinen büyük pazarlarla birlikte, Pekin'de, Dubai'de. Böyle

olunca da bugünkü resmimiz her yerde yer alır. Ancak bize özgü bir dil ortaklığı yaratıldı mı derseniz, hayır, bunu söylemek mümkün değil. Nedeni de çok açık, değişik üslupları bazı ülkelerle özdeşleştiririz, çünkü oralarda kültür ve sanat özel olarak desteklenir. Bizde kültür alanlarına ilgi, örgütlü biçimde yönelmedi. Halk kendi kültürü içinde çaldı söyledi, yönetenler de kendilerince bir kültür yarattılar. Ekonomik ve siyasi güç sahipleri bugün de umursamıyorlar sanatçıları. Onların anladığı sanat, eğlence dünyasının sınırlarını aşamadı. Spor da futbol kadar. Sonuç ortada. Yetenekli sporcuları kimse görmez, özgün çalışmalar yapan sanatçılar kimsenin umurunda değil. Bunları doğru algılamak için para kazanma becerisinin yanında sağlam bir kültüre sahip olmalı insanlar.

İDİL: Sergilerinizdeki temaları nasıl belirliyorsunuz? Temayı

belirlerken nelerden etkilenirsiniz?

Bedri Karayağmurlar: Türk resmi dünyaya doğru gidiyor. Demin anlattım. 1950’lerin endişeleri önemliydi. Bize ait bir resim anlattığım ilişkilerin doğru işlemesi ile mümkündü. Bugünkü iş dünyası, kazancından ne kadarını sanata harcıyor? Yiyip içerken bonkör olanlar, ülkenin sanatçısını desteklemeye geldiğinde kültürsüz cimrilere dönüyorlar. Türk resmi dünyaya doğru gidiyor ancak kendi değerlerine güvenmeyen sanat alıcıları ve diğerleri, dışarıda oluşan referansları dikkate aldıkları sürece, burada işler yolunda gitmeyecek ve göreceksiniz burada fark edemedikleri yapıtları, dünyanın başka köşelerinden alacaklar. Ve döndüklerinde bunun acısını yaşamak yerine, övünerek, bir Türk ressamın çalışmasına kaç dolar ödediğini anlatacaklar.

Hayat kendi yolunda ilerliyor.

İDİL: Türkiye’de sanatın özellikle son 10-15 yılda tartışıldığı pek çok

ortam var. Sanatın artık bir biçim meselesinden öte kavramlar meselesi

haline geldiği bu platform için ne düşünüyorsunuz?

Bedri Karayağmurlar: Sanatı salt biçim olarak görenlerin, bugün içerik anlamında söylem, ileti vb. şeyleri dert edindiklerini sanmayın. Onlar biçimden de anlamıyorlardı. Felsefesi olmayan sanat olmaz, ancak sanat ile felsefe yapılmaz. Felsefenin yapılma ve oluşma koşulları ortada. Felsefeciler sanat mı yapmalı. Mümkün, sanatçılar felsefe mi yapmalı bu da mümkün. Ben kavramların oluşturulma ve tartışılma olanaklarından söz ediyorum. Okuduğu bir felsefe metnini anlamakta zorlanan insanların, kavramların arkasına gizlenerek, kötü işler yapma hakkı kazanmaları ve bunu sanat diye yutturmaları için yaratılmış bir platformdan söz edebiliriz belki. Uluslararası bir moda, gelip geçici bir grip salgını. Burnu akanların kendilerini sanatçı sanmaları geçici bir durum. Onların arasından sanatçılar çıkar mı, mutlaka, ama kuru gürültüye, medya ve pazar stratejilerine aldanmamalı. Onlara kavramsal roman yazmalarını, ara sıra beste yapmalarını öneririm.

İDİL: Peki sanat ve politika ilişkisi için ne düşünüyorsunuz? Sizce

politikadan uzak bir sanat mümkün mü?

Bedri Karayağmurlar: Politikayı siyasi partilerin yaptığı iş olarak değil de, hayata ait düşünce oluşturmak ve açıklamak olarak algılıyorsak, sanatçı politikaya uzak durmaz. Çünkü sanat yapmak bir düşünme biçimidir. Düşünce sanatçının kendi yaşama biçinden beslenir. Nasıl yaşıyorsan öyle düşünürsün, öyle yaparsın. Hayata ait bir düşünce oluşturmak ve bunu ifade etmek politika yapmaktır. Örneğin ekmek neden pahalı demek, aynı zamanda politik bir sorgu alanı taşır. Sanatçılar gözleri hoş ve boş işler yapmak için anlamsız bakınan insanlar değildir. Picasso “Siz bir sanatçıyı ne sanıyorsunuz? Müzisyense yalnızca kulakları, ressamı yalnızca gözleri olan bir aptal mı? Sanatçı çevresindeki olaylara duyarlı olup onlara tepki veren bir kişidir.” der. Yine Picasso’nun “Resim (sanat) bir saldırı ve savunma aracıdır.” dediği de bilinir. Octavia Paz da sanatın kendine has düşünme biçimi olduğundan söz eder.

Sanatçı her zaman politikaya ilgi duyar, ama günlük politik söylemlerle oyalanmaz. Bu nedenle sanatçıların bir siyasi harekete dahil olmaya çalışması onun düşüncelerini sınırlandırabilir. Sanatçı politikayla ilgilidir ama bireysel özgürlüğü içinde yapar bunu.

İDİL: Ressam kişiliğinizin yanı sıra edebiyatçı kişiliğinizin de ön planda olduğunu biliyoruz .Bu yönünüzün resimlerinize etkisi var mıdır?

Bedri Karayağmurlar: Edebiyata yeteri kadar zaman ayıramadığımı düşünüyorum. Keşke daha çok yazma şansım olsa. Belki bir gün olur. Benim çalışmalarında resim önde. Resim alanında akademik çalışmalar yaptım ve bu alandaki görevim sürüyor.

Sanat dalları birbirlerini etkiler. Sanat tarihinde izlenen bütün üslupların, sanatın değişik alanlarında, felsefede eş zamanlı oldukları bilinir. Sanatçılar diğer alanları yalnızca izlemezler, aynı zamanda üretirler. Birden çok sanat dalında ürün veren çok sanatçı vardır bu nedenle. Önemli olan olanaklarını kavradığınız bir dili kullanmaktır. Edebiyat resimlerimi kuşkusuz etkiliyor. Resim yapmak da yazdıklarımı etkiliyor. Örneğin şiirlerimde görsel öğelerin belirgin olduğu söyleniyor. Resimlerimde de Çehov'un yazma mantığının içselleşerek yerleştiğini söylemem abartı olur mu bilmem. Mekân yanılsamaları ile ilgili kompozisyonlar çalıştığım zaman, Kafka'nın mekân anlatılarının beni etkilediğini söylemeliyim. Bu etkileri içeriğe ilişkin çözümlerde aramak daha doğru olur kanısındayım.

İDİL: Resimlerinizde biçimlerin, yatay ve dikey formların yapısal bir ritm olarak ön plana çıktığını, bunun yanı sıra soyut lekelerin alegorik bir biçime büründüğünü görüyoruz...Resmin kendi mekanı içerisindeki bu espas çabasına giden yolda nerelerden besleniyorsunuz?

Bedri Karayağmurlar: Aynı konuyu çalışmanın üslup olduğunu sanan sanatçı ya da izleyicilerin yanılgısını bir yana bırakırsak; üslup sanatçının biçimsel ve estetik öğeleri kendine has bir dil ilişkisi içinde kullanmasıdır bana göre. Benim için resim yüzeyi, içinde gezinilen bir uzay parçasıdır. Bu boşluğu kurgulamak ve bir kompozisyona dönüştürmektir resim yapmaktır. Bir başka açıdan da, yüzey ve üzerinde kullanılan malzemenin ilişkilerinden doğan estetik bütündür resim. Genel yapısıyla sanatın imge yaratmak ve

eğretilmeler oluşturmak olduğunu düşünürsek, benim resimlerimdeki kompozisyon elmanlarının ve alegorilerin gerekçesi anlaşılır. İzleyiciyi resme dahil etmeye çalışıyorum gerçekte. Onun bilinçaltıyla şakalaşıyorum bir bakıma. Bütün bu oluşum, sanata adanmış bir ömürden ve onu besleyen her şeyden besleniyor.

İDİL: Şu an 4 Ekim-3 Kasım 2012 tarihleri arasında İzmir’ de bir serginiz var. Bu serginizden ve sergideki eserlerinizden bahseder misiniz?

Bedri Karayağmurlar: Bu sergimde son üç yıl içinde gerçekleştirdiğim, “Anlam Katları”, “ Evler Evler”, “Gidelemeyen Denizler” dizilerinden seçtiğim otuz çalışmamı sergiliyorum. “Anlam Katları” dizisinde çalıştığım işler, İstanbul’da, Ankara’da, Adana’da sergilenmişti. İzmir’de diziyi sergileyemeden, çalışmalar azaldı. Bunların yedi tanesinden oluşan bir kompozisyon, “İstanbul Kültür Başkenti” projesinde yer almıştı. “Evler Evler” dizisi, yaşamayı tasarladığım ev atölye tasarımlarımdan ve gelecek düşlerimden oluşuyor. “Gidilemeyen Denizler” benim denize gitmeyi başaramadığım zamanlar duyduğum özlemin resimleri. Tema takıntım yok, tasarım ve biçimlendirme benim için çok önemli. Değişik çalışmalarda izletmeye çalıştığım bu düşünme ve söyleme biçimindeki birliği önemsiyorum.

İDİL: Bir akademisyen olarak günümüz sanat okullarını ve buralarda verilen eğitimin Türk sanatına nasıl bir yön verdiğini düşünüyorsunuz?

Bedri Karayağmurlar: Okullaşma nicel olarak iyi gibi görünmekle birlikte, bu okulların çoğunun eğitici kadroları sayıca yetersiz. Bazılarında fizik koşullar da iyi değil. Bugüne yön verdiklerini düşünmüyorum. Bugün ortaya çıkan çalışmalarla gelecek kuşakları etkileyecekler. Umuyorum bu yaygınlık, oldukları kentlere müzeler, galeriler ve çok sayıda sanat izleyicisi kazandırır.

Her şeyin daha güzel olacağını, sanata ve sanatçıya değer veren bir toplumun yaratılmasında önemli bir işlevi yerine getireceklerini düşlemek istiyorum.